

Tien jaar wettelijke samenwoning in België

Een analyse op basis van Rijksregistergegevens

Martine Corijn

Foto: Image 100

Samenvatting

In ons land woont de helft van de volwassenen gehuwd samen (515 per 1.000). In de andere niet-gehuwde helft, wonen er - 10 jaar na de invoering van de wet op de wettelijke samenwoning - 66 per 1.000 wettelijk samen. Bij de ongehuwd samenwonenden kiest recent naar schatting 1 op de 4 voor een wettelijke samenwoning. Wettelijk samenwonenden zijn vooral nooit-gehuwde dertigers met kinderen. Enerzijds is wettelijk samenwonen een tijdelijke regeling die na 2 jaar wordt omgezet in een huwelijk of wordt ontbonden. Anderzijds is wettelijk samenwonen een duurzame regeling aangezien ze voor de helft van de betrokkenen al langer dan 7 jaar duurt. Ongehuwd samenwonen, evenals wettelijk samenwonen, zijn even populair in het Vlaamse als in het Waalse Gewest. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest wordt minder ongehuwd en wettelijk samengewoond.

Inleiding

Ongehuwd samenwonen, zowel vóór als na een huwelijk, is in ons land sinds de jaren 90 steeds populairder geworden (Corijn, 2004; Lodewijckx, 2008; Pasteels & Mortelmans, 2011). Aan feitelijk ongehuwd samenwonen zijn in ons land geen bijzondere rechten of plichten verbonden (Senaeve, 2011). Toen het huwelijk als instelling minder populair werd en het ongehuwd samenwonen steeds vaker voorkwam, rees al snel de vraag naar een zekere wettelijke bescherming van personen binnen deze leefvorm (onder meer voor huisvesting, bij een uit elkaar gaan of een overlijden). Feitelijk ongehuwd samenwonenden kunnen een (onderhands of notarieel) contract afsluiten om afspraken vast te leggen. In een dergelijk contract kan echter niet alles worden geregeld (bijvoorbeeld de plicht tot trouw of tot samenwoning, de erfenis). Door de wet tot invoering van de wettelijke samenwoning (23 november 1998) kunnen in ons land sinds 2000 2 niet-gehuwde personen¹ die samenleven een verklaring van wettelijke samenwoning afleggen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand. De wettelijke samenwoning staat open voor koppels van verschillend of gelijk geslacht en voor familiale tweerelaties. De wettelijke samenwoning is een privaatrechtelijke instelling die minimale rechtsbescherming verleent aan een - al dan niet op seksualiteit gesteunde - samenlevingsrelatie tussen 2 personen waartoe wordt toegetreden op basis van een vormelijk vermogensrechtelijk contract (Senaeve, 2011). Zo hebben wettelijk samenwonenden elk de wettelijke verplichting om bij te dragen in de lasten van het samenleven naar evenredigheid van hun mogelijkheden (Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat, 2010). Sinds de inwerkingtreding van de wet werden de gevolgen van de wettelijke samenwoning door de federale en decretale wetgevers voortdurend uitgebreid tot allerlei andere burgerrechtelijke materies, en zelfs in het fiscale recht werden aan het bestaan van de wettelijke samenwoning rechtsgevolgen verbonden (zie Senaeve, 2004, 2011). Een wettelijke samenwoning wordt stopgezet door het afleggen van een eenzijdige of van een gezamenlijke verklaring bij de ambtenaar van

¹ Nooit-gehuwde, gescheiden en/of verweduwd personen.

de burgerlijke stand. Als beide partners met elkaar huwen wordt hun wettelijke samenwoning van rechtswege beëindigd, dit is ook zo bij het overlijden van een betrokkene (Senaeve, 2011).

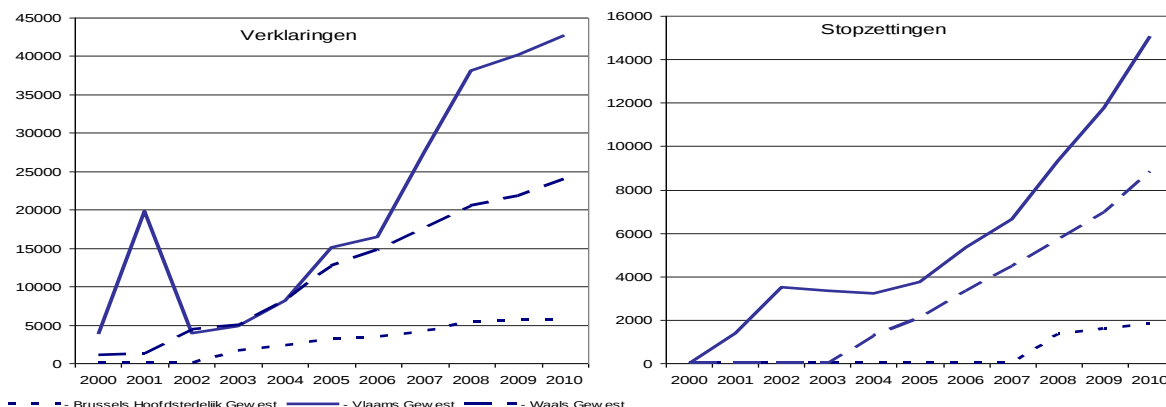
In deze SVR-bijdrage belichten we enkele aspecten van 10 jaar wettelijke samenwoning in ons land aan de hand van gegevens opgevraagd bij het Rijksregister. Het gegevensbestand omvat alle data van een eventuele verklaring en beëindiging van een wettelijke samenwoning van alle inwoners in ons land op 1.1.2011. Eerst schetsen we de evolutie van de aantallen verklaringen en stopzettingen per gewest. Nadien maken we per gewest een schatting van het aandeel ongehuwd samenwonenden dat wettelijk samenwoont. In een derde paragraaf tekenen we een profiel van de wettelijk samenwonenden anno 2011. De aard van de gegevensbron laat toe dit slechts aan de hand van kenmerken zoals geslacht, leeftijd, burgerlijke staat en huishoudtype te doen. In een laatste paragraaf gaan we na wat de uitkomsten van een wettelijke samenwoning zijn. Houdt ze stand en hoe lang? Wordt ze omgezet in een huwelijk of eindigt ze in een breuk? En hoe snel gebeurt dit?

1. Evolutie van het aantal wettelijke samenwoningen

De evolutie van het aantal personen dat jaarlijks bij een verklaring en bij een stopzetting van een wettelijke samenwoning betrokken is, wordt door het Rijksregister en ADSEI gepubliceerd (figuur 1). Hoeveel inwoners in een bepaald jaar wettelijk samenwonen, wordt niet gepubliceerd. In de periode 2000-10 steeg het aantal (personen betrokken bij) startende wettelijke samenwoningen gestaag. Deze trend valt uiteraard samen met het feit dat steeds meer mensen ervoor kiezen om ongehuwd samen te (blijven) wonen, vóór en na een huwelijk (Corijn, 2004, 2012; Lodewijckx, 2008; Corijn & Lodewijckx, 2009a). Na de eerste verklaringen van wettelijke samenwoning (met een piek in 2001 in het Vlaamse Gewest), gingen de stopzettingen² ervan vooral stijgen vanaf 2005.

De verschillen in het absolute aantal jaarlijkse nieuwe verklaringen tussen de gewesten (figuur 1) resulteren in geringere verschillen inzake het aandeel binnen de bevolking. Uit de opgevraagde Rijksregistergegevens blijkt dat op 1.1.2011 in ons land 277.180 personen wettelijk samenwonen. Dit zijn alle personen die sedert 2000 een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd en deze nog niet hebben stopgezet of wiens samenwoning nog niet van rechtswege werd ontbonden. Dit betekent dat per 1.000 volwassenen er 32 wettelijk samenwonen (tabel 1, rij B).

Figuur 1 Evolutie van het aantal personen betrokken bij een verklaring en een stopzetting van een wettelijke samenwoning, per gewest, België, 2000-10

Bron: ADSEI op basis van Rijksregisterdata

² Exclusief de omzettingen in een huwelijk en de beëindigingen door een overlijden.

Dit aandeel geldt ook voor het Vlaamse Gewest. Het aandeel ligt iets hoger in het Waalse Gewest (37) en veel lager in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (24). Per 1.000 niet-gehuwde volwassenen gaat het om 66 wettelijk samenwonenden; met een gelijkaardig aandeel in het Vlaamse en het Waalse Gewest (69) en een veel lager aandeel in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (44). Het lagere aandeel in Brussel kan deels worden verklaard door het bijzonder hoge aantal en aandeel alleenwonenden (niet-samenwonenden) in de hoofdstad (Deboosere e.a., 2009). Deze cijfers geven aan dat wettelijk samenwonen even populair is in het Vlaamse als in het Waalse Gewest.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen verklaringen en stopzettingen van een wettelijke samenwoning bij personen van verschillend en van gelijk geslacht. Recent zijn 97% van alle personen betrokken bij een verklaring van een wettelijke samenwoning en 96% van alle personen betrokken bij een stopzetting ervan van verschillend geslacht. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest liggen beide aandelen iets lager (respectievelijk 94% en 91%). Eerder werd vastgesteld dat er in de hoofdstad meer huishoudens met 2 ongehuwd samenwonende personen van hetzelfde geslacht zijn dan in de 2 andere gewesten (Corijn & Lodewijckx, 2005).

2. Schatting van het aandeel ongehuwd samenwonenden met een wettelijke samenwoning

Het aantal personen dat op een bepaald tijdstip wettelijk samenwoont, moet worden afgemeten aan het aantal personen dat in principe wettelijk kan samenwonen, namelijk de ongehuwd samenwonenden, aangezien enkel niet-gehuwde samenwonenden kunnen opteren voor een wettelijke samenwoning. Ongehuwd samenwonende partners en wettelijk samenwonende partners vormen in ons land geen aparte categorie in de officiële huishoudstatistieken. In deze statistieken worden ongehuwd samenwonende partners doorgaans geregistreerd als respectievelijk een referentiepersoon van het huishouden en een niet-verwant(e). Maar ook andere leden van een huishouden kunnen een niet-verwant(e) van de referentiepersoon zijn, bijvoorbeeld de inwonende niet-gehuwde partner van de dochter van de referentiepersoon, studenten die samenwonen, een inwonend personeelslid (Lodewijckx & Deboosere, 2008). Het aantal personen dat ongehuwd samenwoonde en het aantal huishoudens met ongehuwd samenwonenden op 1.1.2011 hebben we geschat³. In ons land was ongehuwd samenwonen aanvankelijk populairder in het Waalse Gewest dan in het Vlaamse Gewest, maar sinds 2000 is het bijna even populair in beide gewesten (zie ook Corijn, 2004; Deboosere e.a., 2009). Ongehuwd samenwonen komt nog steeds iets minder voor in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (tabel 1, rij G), omdat daar veel meer alleenwonenden leven, evenals meer personen van vreemde herkomst die (bijna) niet kiezen voor ongehuwd samenwonen (Corijn & Lodewijckx, 2009a, 2009b).

De verhouding van het aantal huishoudens met wettelijk samenwonenden en het aantal huishoudens met ongehuwd samenwonenden geeft aan welk aandeel van de ongehuwd samenwonenden voor de wettelijke bescherming van een wettelijke samenwoning heeft gekozen (tabel 1, rij G). Naar schatting 1 op de 4 huishoudens met ongehuwd samenwonenden heeft in ons land voor de rechten en plichten van een wettelijke samenwoning gekozen. Dit aandeel is iets lager in het Vlaamse Gewest (24%) dan in het Waalse Gewest (26%). In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is het geringer (20%).

In Nederland bestaat sinds 1998 de formule van een partnerschapsregistratie. Van alle paren die in 2010 hun relatie wettelijk lieten vastleggen, ging ruim 1 op de 10 een geregistreerd partnerschap aan (de Graaf, 2011). In ons land waren er in 2010 per 10

³ Lodewijckx & Deboosere (2008) ontwierpen een afbakening om (huishoudens van) ongehuwd samenwonende partners van verschillend geslacht te detecteren. In deze bijdrage worden ook ongehuwd samenwonende partners van gelijk geslacht in rekening gebracht. Hoewel het om een klein aandeel binnen de bevolking gaat, kunnen hun aantallen niet worden verwaarloosd. Bovendien staat de wettelijke samenwoning open voor partners/personen van gelijk geslacht. Om de mogelijkheid van een partnerschap tussen de 2 samenwonende personen te verhogen, werden ongehuwd samenwonenden geselecteerd waarbij de referentiepersoon én de niet-verwant(e) ouder zijn dan 20 jaar en waarbij hun leeftijdsverschil geringer is dan 25 jaar. Hierdoor worden (stief)ouder- en (stief)kindrelaties grotendeels uitgesloten.

nieuwe wettelijke regelingen van een partnerrelatie 4,6 wettelijke samenwoningen en 5,4 huwelijken. In 2009 had in Nederland ruim de helft van de ongehuwd samenwonende paren een samenlevingscontract afgesloten (de Graaf, 2010). Resultaten op basis van het onderzoek 'Scheiding in Vlaanderen' (SiV) geven aan dat 10% van de paren die vóór hun eerste huwelijk (gesloten sinds 1971) ongehuwd samenwoonden, voor enige vorm van wettelijke bescherming had gekozen (Corijn e.a., 2010). Onder de personen die na hun eerste huwelijk (gesloten sinds 1971) ooit ongehuwd hebben samengewoond, heeft 12% voor enige vorm van wettelijke bescherming geopteerd (Corijn & Pasteels, in voorbereiding). In de groep die in 2009-10 na een scheiding ongehuwd samenwoonde, had 23% het samenleven contractueel geregeld; de meesten via een wettelijke samenwoning.

Tabel 1 Wettelijk samenwonenden en ongehuwd samenwonenden, per gewest, België, 1.1.2011

	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels H. Gewest	België
WETTELIJK SAMENWONENDEN				
A. Aantal wettelijk samenwonende personen	157.654	98.814	20.712	277.180
B. Aantal wettelijk samenwonende personen per 1.000 volwassenen	31,1	36,6	23,8	31,8
C. Aantal wettelijk samenwonende personen per 1.000 niet-gehuwde volwassenen	69,2	68,8	43,9	66,3
D. Geschat aantal huishoudens met wettelijk samenwonenden	70.436	43.910	9.240	123.586
ONGEHUWD SAMENWONENDEN				
E. Geschat aantal huishoudens met ongehuwd samenwonenden	288.651	165.843	45.460	499.954
F. Aantal ongehuwd samenwonende huishoudens per 1.000 huishoudens	116,2	118,4	91,7	114,2
VERHOUDING				
G. Aantal huishoudens met wettelijk samenwonenden per 1.000 huishoudens met ongehuwd samenwonenden (D/E*1.000)	244,0	264,8	203,2	247,2

Bron: Rijksregisterbestand, bewerking SVR

De (geringe) mate van het wettelijk regelen van het ongehuwde samenleven in ons land krijgt meer betekenis als we kijken wie – al dan niet ook wettelijk - ongehuwd samenwoont en hoe lang men – al dan niet wettelijk - ongehuwd samenwoont.

3. Profiel van de ongehuwd en wettelijk samenwonenden

Welke ongehuwd samenwonenden kiezen voor de bescherming van een wettelijke samenwoning? Het Rijksregisterbestand laat toe om het profiel van de ongehuwd samenwonenden en van de wettelijk samenwonenden (beperkt) te schetsen aan de hand van kenmerken zoals geslacht, leeftijd, burgerlijke staat en aanwezigheid van kinderen (tabel 2).

Tabel 2 Profiel van de ongehuwd samenwonenden (osw) en de wettelijk samenwonenden (ws), per gewest, België, 1.1.2011 (in %)

	Vlaams Gewest		Waals Gewest		Brussels H. Gewest		België	
	osw	ws	osw	ws	osw	ws	osw	ws
<i>Gelijk geslacht</i>	3,2	1,7	2,5	1,4	8,5	5,2	3,4	1,8
Mannen	2,0	1,6	1,5	1,0	4,6	2,0	2,1	1,4
Vrouwen								
<i>Leeftijd</i>								
<i>referentiepersoon</i>	27,3	31,1	25,3	24,6	28,2	21,2	26,7	28,1
Twintiger	34,6	39,7	34,2	40,0	34,3	39,4	34,4	39,7
Dertiger	20,0	17,0	20,6	18,4	19,9	20,3	20,2	17,7
Veertiger	10,3	7,7	11,2	9,5	9,9	10,3	10,6	8,6
Vijftiger	4,8	3,0	5,6	4,7	4,7	5,0	5,0	3,7
Zestiger	2,9	1,5	3,3	2,7	2,9	3,7	3,0	2,0
70-plusser								
<i>Burgerlijke staat*</i>								
2 nooit-gehuwden	59,9	69,9	59,7	67,2	66,2	72,1	60,4	69,1
2 gescheidenen	13,1	10,3	11,8	10,4	7,4	7,0	16,8	16,7
1 nooit-gehuwde en 1 gescheiden	16,8	16,4	17,2	17,1	17,3	16,9	19,6	10,1
<i>Inwonende</i>								
kinderen	49,7	43,2	45,8	59,9	43,2	51,2	50,6	55,4
Aantal huishoudens (100%)	288.000	70.436	164.000	43.910	45.000	9.240	537.707	123.585

Bron: Rijksregisterbestand, bewerking SVR

* Andere combinaties, onder meer met verweduwden zijn zeer uitzonderlijk

Bij de huishoudens met ongehuwd samenwonenden zijn er 5% met 2 personen van eenzelfde *geslacht*; het gaat iets vaker om 2 mannen dan om 2 vrouwen. Onder de wettelijk samenwonenden is dit aandeel iets geringer (3%). In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest wonen meer personen van hetzelfde geslacht ongehuwd (13%) en wettelijk (7%) met elkaar samen. Dit eerste bleek ook uit eerdere analyses (Corijn & Lodewijckx, 2004, 2005). Ongehuwd samenwonen is voornamelijk een zaak van twintigers en dertigers. Vooral dertigers gaan hun ongehuwd samenwonen verzekeren met een wettelijke samenwoning.

Als men op deze *leeftijd* niet kiest voor het engagement van een huwelijk, maar wellicht toch andere engagementen aangaat (zoals kinderen krijgen, een huis kopen), zoekt men enige wettelijke bescherming. Na de leeftijd van 60 jaar wordt in ons land weinig officieel ongehuwd samengewoond. Lodewijckx & Deboosere (2011) laten zien dat vanaf die leeftijd ook weinig 'living apart together' (LAT) voorkomt. Onder alle referentiepersonen die ouder zijn dan 60 jaar en ongehuwd samenwonen, woont 18% ook wettelijk samen. Bij dertigers loopt dit aandeel op tot 28%. Het leeftijds patroon is in alle gewesten vrij analoog. Het Belgische leeftijds patroon wijkt af van het patroon in Nederland, waar naast jongere vooral oudere ongehuwd samenwonenden een samenlevingscontract hebben of wensen (de Graaf, 2010).

De verklaring en stopzetting van de wettelijke samenwoning wordt apart vermeld in het bevolkingsregister. Er wordt geen nieuwe akte van burgerlijke stand opgemaakt. Dit betekent dat de wettelijke samenwoning de 'staat van de persoon' niet raakt; een opvatting waarover juristen van mening verschillen (Senaeve, 2004, 2011). Wettelijk samenwonenden behouden dus de burgerlijke staat die ze hebben bij de verklaring van de wettelijke samenwoning. Ongehuwd samenwonen is recent in ons land vooral een zaak van 2 nooit-gehuwden: 60% van alle paren. Dit aandeel is, althans in Vlaanderen, zelfs gestegen tegenover 2004 (Corijn & Lodewijckx, 2004). Ongehuwd samenwonen vóór het huwelijk is immers zeer snel veralgemeend geworden. Recent hebben meer dan 80% van de koppels

ongehuwd samengewoond vóór hun eerste huwelijk (Pasteels & Mortelmans, 2011). Ongehuwd samenwonen is eveneens een zaak van minstens 1 gescheiden persoon (36%). Volgens het SiV-onderzoek woont recent 30% van de gescheiden personen ongehuwd samen (Corijn & Pasteels, in voorbereiding). Onder de wettelijk samenwonenden treffen we nog vaker 2 nooit-gehuwde personen aan (69%) en minder vaak een nooit-gehuwde en een gescheiden partner (10%). Wellicht zien 2 nooit-gehuwden die samenwonen af van een huwelijk en regelen ze een aantal zaken via de wettelijke samenwoning. Per 100 ongehuwd samenwonende paren met 2 nooit-gehuwden zijn er 29 met een wettelijke samenwoning. Per 100 ongehuwd samenwonende paren met 2 gescheiden personen zijn er 13 met een wettelijke samenwoning. Hoewel de zaken complexer kunnen liggen na 2 echtscheidingen, wordt het samenwonen minder vaak wettelijk geregeld. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest bestaat het ongehuwd en wettelijk samenwonen vaker uit 2 nooit-gehuwde personen en minder vaak uit 2 gescheiden personen. Ongehuwd samenwonen is zelden een leefvorm van verweduwdde personen (zie ook Corijn, 2004).

In ons land wonen bijna de helft van de ongehuwd samenwonenden kinderen in. Dit is ook zo in het Vlaamse Gewest. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest ligt dit aandeel iets lager (43%), in het Waalse Gewest iets hoger (56%) (zie ook Lodewijckx, 2008). Ongehuwd samenwonen en toch inwonende kinderen hebben, is de laatste jaren enorm toegenomen in ons land (zie ook Corijn, 2010). Ongehuwd samenwonenden met inwonende kinderen opteren iets vaker voor een wettelijke samenwoning dan deze zonder inwonende kinderen. 26% van de ongehuwd samenwonenden met kinderen kiest voor een wettelijke samenwoning, tegenover 21% van deze zonder kinderen. De aanwezigheid van kinderen verhoogt slechts in geringe mate de vraag naar een wettelijke bescherming. Deze verhoudingen zijn analoog in de 3 gewesten.

4. Duur en uitkomst van een wettelijke samenwoning

Hoe lang duurt een wettelijke samenwoning? Gaat ze aan een huwelijk vooraf of lijkt het erop dat ze een huwelijk vervangt? Aangezien in het voorbije decennium de personen die wettelijk hebben samengewoond dit doorgaans slechts 1 keer hebben gedaan⁴, beperken we de analyse tot de duur en de uitkomst van de laatste wettelijke samenwoning. In tabel 3 wordt de verdeling van de aard van de uitkomst geschetst en per uitkomst wordt de mediaanleeftijd bij de start van de wettelijke samenwoning, alsook de mediaanduur van de wettelijke samenwoning, berekend. Als de wettelijke samenwoning nog steeds voortduurt, berekenen we de mediane duur tot 1.1.2011.

Tabel 3 Uitkomst van de wettelijke samenwoning (in %), mediaanleeftijd bij de start van de wettelijke samenwoning en mediaanduur (in jaar;maand) per uitkomst, per gewest, België, op 1.1.2011

Uitkomst	Vlaams Gewest			Waals Gewest			Brussels H. Gewest			België		
	%	start	duur	%	start	duur	%	start	duur	%	start	duur
Huwelijk	17,6	28;9	1;6	14,2	31;3	1;6	14,3	32;7	2;3	16,2	29;8	1;6
Scheiding	8,8	29;2	2;1	8,4	32;6	2;1	8,5	32;0	1;11	8,6	30;5	2;1
Overlijden	0,5	56;6	1;9	0,7	60;6	2;3	1,1	63;4	2;4	0,6	59;5	2;1
Nog wettelijk samenwonend	73,1	31;0	2;0	76,5	33;0	2;4	76,0	34;5	2;1	74,6	31;1	2;2
Totaal	100	30;6	2;0	100	32;9	2;2	100	34;1	1;11	100	31;6	2;0
N		215.452			129.114			27.253			371.819	

Bron: Rijksregisterbestand, bewerking SVR

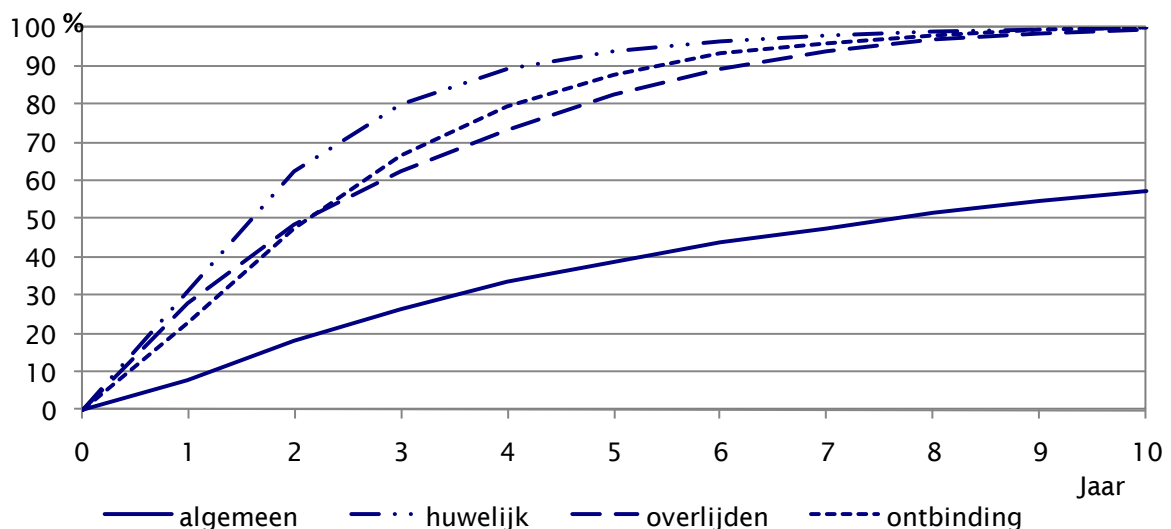
Op 1.1.2011 duurde driekwart van de wettelijke samenwoningen - aangegaan in het voorbije decennium - nog steeds voort. 16% werd al omgezet in een huwelijk en 9% werd al ontbonden. Heel uitzonderlijk overleed een betrokkene. Verschillen tussen de gewesten betreffende de uitkomst zijn er nauwelijks. In het Vlaamse Gewest werd de wettelijke

⁴ 1,2% van alle ooit wettelijk samenwonenden had meer dan 1 keer wettelijk samengewoond.

samenwoning iets vaker omgezet in een huwelijk (18%). Bij de start van de wettelijke samenwoning was de helft van de betrokkenen jonger dan 32 jaar; de andere helft was ouder. In het Vlaamse Gewest was men doorgaans iets jonger bij de start van de wettelijke samenwoning. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest was men doorgaans iets ouder. De weinige wettelijke samenwoningen die getroffen werden door een overlijden, startten op een veel latere leeftijd (rond 60 jaar).

De wettelijke samenwoningen kunnen in ons land in principe maximaal 10 jaar hebben geduurd. Wettelijke samenwoningen die werden omgezet in een huwelijk duurden voor de ene helft van de paren minder dan 1,5 jaar; voor de andere helft langer (de gemiddelde duur bedroeg 2 jaar). Wettelijke samenwoning lijkt voor deze eerste groep een tijdelijke opstap naar een (eerste) huwelijk. Het is echter niet gekend of en hoelang ze voorafgaand aan de wettelijke samenwoning ongehuwd hebben samengewoond zonder een wettelijke samenwoning. Uit het SiV-onderzoek blijkt dat ongehuwd samenwonen vóór een eerste huwelijk recent doorgaans 2 jaar duurt (Pasteels & Mortelmans, 2011). Wettelijke samenwoningen die beëindigd worden, duurden doorgaans ook 2 jaar. De eerste helft van de wettelijke samenwoningen die nog steeds voortduren, duurt ook al 2 jaar. De andere helft duurt al langer dan 2 jaar; meer dan 10% duurt zelfs al langer dan 6 jaar. In figuur 2 schetsen we het algemene en uitkomstspecifieke verloop van de wettelijke samenwoningen in ons land naar verloop van de duur.

Figuur 2 Cumulatief verloop* van de wettelijke samenwoning naargelang de duur, algemeen en per uitkomst, België, 1.1.2011

Bron: Rijksregisterbestand, bewerking SVR

* Op basis van een overlevingscurve die de tijd dat men het risico loopt op een verandering (huwelijk, ontbinding, overlijden) in rekening brengt

Globaal genomen (volle lijn in figuur 2) is 2 jaar na de start 20% van alle wettelijke samenwoningen ontbonden of omgezet in een huwelijk. De kans bestaat dat de helft van de wettelijke samenwoningen nog voortduurt na 8 jaar. Een vergelijking: van alle huwelijken die in 2000 in ons land werden gesloten, duurt 73% in 2010 nog steeds voort. Van alle wettelijke samenwoningen die in 2000-2001 startten, duurt 38% nog steeds voort en 37% werd omgezet in een huwelijk. Al bij al hoort de wettelijke samenwoning bij een relatief stabiele leefvorm. Specifiek (onderbroken lijnen in figuur 2) zien we dat de wettelijke samenwoning het snelst wordt omgezet in een huwelijk (62% binnen de 2 jaar). Als ze wordt ontbonden, is dit voor 47% binnen de 2 jaar.

Uitleiding

Ongehuwd samenwonen nam in ons land vooral sinds de jaren 90 zeer sterk toe, zowel vóór als na een huwelijk. Het kon een korte aanloop naar een eerste huwelijk, een korte opstartfase na een eerste huwelijk of een meer duurzaam arrangement zijn. Sinds 2000 kunnen ongehuwd samenwonenden opteren voor een extra wettelijke bescherming via de wettelijke samenwoning. Eén op de 4 ongehuwd samenwonende paren lijkt hier voor te kiezen. Vooral 2 nooit-gehuwde dertigers die samenwonen, kiezen voor deze extra bescherming. De aanwezigheid van kinderen verhoogt slechts in geringe mate de keuze voor een wettelijke bescherming. Voor een meerderheid lijkt de wettelijke samenwoning een duurzame regeling te zijn. Voor een minderheid is het een korte aanloop naar een huwelijk of naar een ontbinding. Verschillen tussen de gewesten zijn er nauwelijks. In het Vlaamse Gewest wordt de wettelijke samenwoning iets vaker omgezet in een huwelijk. Het afwijkende patroon in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest komt vooral door het geringere aandeel samenwonenden in dit gewest.

Literatuurlijst

Corijn, M. (2004). *Ongehuwd en gehuwd samenwonen in België. Feiten en opvattingen vanuit een sociaal-demografisch perspectief*. Brussel: CBGS-Werkdocument 8.

Corijn, M. (2005). *Huwen, uit de echt scheiden en hertrouwen in België en in het Vlaamse Gewest. Een analyse op basis van Rijksregistergegevens*. Brussel: CBGS-Werkdocument 5.

Corijn, M. (2010). *De leefvorm van moeders bij de geboorte van een kind: evolutie in het Vlaamse Gewest tussen 1999 en 2007*. Brussel: SVR-Webartikel 19.

Corijn, M. e.a. (2010). *How binding is parenthood? Impact of parents' trajectories at first birth on the separation risks in Flanders*. Lezing gepresenteerd op de 8e bijeenkomst van de European Network for the Sociological and Demographic Studies of Divorce.

Corijn, M. (2012). *Sluiting en ontbinding van het eerste, tweede en derde huwelijk in Vlaanderen. Een analyse op basis van Rijksregistergegevens*. Brussel: SVR-Webartikel 1.

Corijn, M. & Lodewijckx, E. (2004). *Met twee samenwonen: man/vrouw, man/man, vrouw/vrouw*. www.cbgs.be

Corijn, M. & Lodewijckx, E. (2005). *Ongehuwd samenwonen in Vlaanderen anno 2004*. www.cbgs.be

Corijn, M. & Lodewijckx, E. (2009a). *Echtscheiding en leefvorm na echtscheiding in het Vlaamse Gewest: verschillen naar herkomst. Een analyse op basis van Rijksregistergegevens voor volwassenen en kinderen*. Brussel: SVR-Rapport 4.

Corijn, M. & Lodewijckx, E. (2009b). *De start van de gezinsvorming bij de Turkse en Marokkaanse tweede generatie in het Vlaamse Gewest. Een analyse op basis van Rijksregistergegevens voor volwassenen en kinderen*. Brussel: SVR-Rapport 6.

Corijn, M. & Pasteels, I. (in voorbereiding). *Ongehuwd samenwonen na het huwelijk*. Antwerpen: SiV-Policy Paper.

Deboosere P. e.a. (2009). *Huishoudens en gezinnen in België. Monografieën Sociaal-Economische Enquête 2001*. Volume 4. Brussel: ADSEI.

De Graaf, A. (2010). *Steeds meer samenwoners hebben een samenlevingscontract*. Heerlen: CBS Webmagazine, 10 februari.

De Graaf, A. (2011). *Weer meer partnerschappen in 2010*. Heerlen: CBS Webmagazine, 14 maart.

Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat (2010). *Ongehuwd samenwonen. De notaris luistert, geeft raad en tekent mee*. Brussel: Nederlandstalige Gemeenschapsraad van de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat.

Lodewijckx, E. (2001). *Huishoudens in België. Een ontsluiting van de Rijksregistergegevens*. Brussel: CBGS-Werkdocument 4.

Lodewijckx, E. (2008). *Veranderende leefvormen in het Vlaamse Gewest, 1990–2007 (en 2021). Een analyse van de Rijksregistergegevens*. Brussel: SVR-Rapport 3.

Lodewijckx, E. & Deboosere, P. (2008). *LIPRO: een classificatie van huishoudens*. Brussel: SVR-Technisch Rapport 2.

Lodewijckx, E. & Deboosere, P. (2011). *Huishoudens en families: stabiliteit en snelle veranderingen gaan hand in hand*. Brussel: ADSEI, GGP-Belgium, Paper Series, 6.

Pasteels, I. & Mortelmans, D. (2011). Huwen en scheiden in de levensloop. In D. Mortelmans e.a. *Scheiding in Vlaanderen*. Leuven: Acco, 65-84.

Senaeve, P. (2004 en 2011). *Compendium van het Personen- en Familierecht*. Leuven: Acco.